

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Випуск LXXIII

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГУМАНІЗАЦІЯ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Збірник наукових праць

(Випуск LXXIII)

Слов'янськ - 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ і НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Г У М А Н І З А Ц І Я
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Збірник наукових праць

(Випуск LXXIII)

Слов'янськ – 2015

ISSN 2077–1827
УДК 371.13
ББК 74.202
Г. 94

Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. **В.І. Сипченка**]. – Вип. LXXIII. – Слов'янськ : ДДПУ, 2015. – 331 с.

Редакційна колегія:

- Сипченко В.І.** – завідувач кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор)
- Кузьміна О.В.** – завідувач кафедри педагогіки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор (заступник відповідального редактора)
- Омельченко С.О.** – ректор, завідувач кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор
- Євтух М.Б.** – дійсний член НАПН України, академік-секретар відділення вищої освіти, доктор педагогічних наук, професор; почесний професор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
- Пономарьова Г.Ф.** – ректор Харківської гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, професор
- Набока О.Г.** – перший проректор, в.о. завідувача кафедри управління навчальними закладами ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор
- Коротяєв Б.І.** – завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор
- Курінна С.М.** – завідувач кафедри дошкільної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» доктор педагогічних наук, професор
- Дмітрієва І.В.** – завідувач кафедри технологій корекційної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» доктор педагогічних наук, професор
- Коношенко С.В.** – завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, доцент
- Мамічева О.В.** – декан дефектологічного факультету, завідувач кафедри логопедії та спеціальної психології, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор психологічних наук, професор
- Біличенко О.Л.** – завідувач кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор наук із соціальних комунікацій, професор
- Панасенко Е.А.** – доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук
- Цветкова Г.Г.** – доцент кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук
- Стешенко В.В.** – завідувач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету ім.О. Довженка, доктор педагогічних наук, професор
- Гавриш Н.В.** – головний науковий співробітник лабораторії дошкільного виховання й освіти НДІ проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Збірник наукових праць містить результати дисертацій аспірантів, здобувачів, які вивчають проблеми розвитку сучасної освіти та науково-педагогічної думки в теоретичному, історичному та практичному аспекті; у виданні висвітлено наукові здобутки, практичні рекомендації учених, які працюють у науково-дослідних установах і вищих навчальних закладах національної системи освіти та зарубіжжя; представлено дослідження із проблем вищої школи, інтеграції України до європейського та світового освітнього простору.

The collection of scientific papers contains the results of the theses of the postgraduates, researchers who study the problems of modern education and scientific-pedagogical ideas in the theoretical, historical and practical aspect; in the publication there are covered the scientific achievements and practical recommendations of the scientists working at research institutions and universities of the national education system and abroad; it is presented the research on the problems of higher school, Ukraine's integration into the European and global educational space.

Затверджено Рішенням Атестаційної колегії
Міністерства освіти і науки України від 30.06.2015 р.
як наукове фахове видання із педагогічних наук,

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 21279-11079ПР, видано 26.03.2015 р.
Державною реєстраційною службою України

Друкується за рішенням Вченої ради
Донбаського державного педагогічного університету
(протокол № 2 від 22.10.2015 р.)

ISSN 2077-1827

© Кафедра педагогіки вищої школи ДДПУ

Ливацький О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Теорії і методики фізичного виховання Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

УДК [373.015.31:796(043.3)]

УРАХУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито вплив гендерних особливостей учнів основної школи на процес виховання у них фізичних якостей під час занять фізичною культурою та спортом. Проаналізовано особливості фізичного та психічного розвитку хлопців та дівчат підліткового віку. Розкрито індивідуальні особливості їх розвитку. Проаналізовано особливості виховання фізичних якостей у хлопців та дівчат: сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості. Доведено, що в підлітковому віці у дівчат і в хлопців необхідно розвивати всі фізичні якості відповідно до природного процесу їхнього розвитку. Виховний акцент зроблено на фізичних якостях, які відіграють важливу результативну роль у процесі засвоєння обраного виду спорту. Розглянуто взаємозв'язок гендерних особливостей та мотивації учнів до занять фізичною культурою та спортом. Відзначено причини позитивної мотивації та причини незацікавленості хлопців та дівчат фізичною культурою. Розкрито сутність впливу на їх рухову активність фактору розподілу видів спорту на «чоловічі», «жіночі» та «спільні». Урахування гендерних особливостей у процесі виховання фізичних якостей учнів основної школи забезпечить можливості рівного права хлопців та дівчат займатися видами спорту за уподобаннями, що стимулює подальше вдосконалення наявних фізичних якостей та впливає на загальні показники здоров'я.

Ключові слова: *гендерні особливості, фізичні якості, основна школа, фізична культура, спорт, виховання.*

Ливацький А.

кандидат педагогических наук, доцент кафедры Теории и методики физического воспитания Государственного учреждения «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко»

УЧЕТ ГЕНДЕРНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ВОСПИТАНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧЕНИКОВ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ

В статье раскрыто влияние гендерных особенностей учеников основной школы на процесс воспитания у них физических качеств во время занятий физической культурой и спортом. Проанализированы особенности воспитания физических качеств у парней и девушек

подросткового віку: сили, швидкості, витривалості, ловкості, гнучкості. Розкрито взаємозв'язок гендерних особливостей і мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом. Визначено причини позитивної мотивації і незацікавленості хлопців і дівчаток фізичною культурою. Урахування гендерних особливостей в процесі виховання фізичних якостей учнів забезпечить можливість рівного права незалежно від статі займатися видами спорту за інтересом, що стимулює подальше удосконалення наявних фізичних якостей і впливає на загальні показники здоров'я.

Ключові слова: гендерні особливості, фізичні якості, загальна школа, фізична культура, спорт, виховання.

Lyvatskiy A.

Candidate of pedagogical sciences, associate professor of department of theory and methods of physical education Luhansk Taras Shevchenko National University

THE GENDER FEATURES IN THE PROCESS OF EDUCATION OF PHYSICAL QUALITIES OF PUPILS OF BASIC SCHOOL

The article discusses the influence of gender features in the process of education of physical qualities pupils in physical culture and sports. Analysed features of education of physical qualities in adolescent boys and girls: strength, speed, stamina, agility, flexibility. Disclosed interconnection of gender features and motivating pupils to physical culture and sports. Revealed positive motivation and reasons for lack of interest to physical culture in boys and girls. Gender-sensitive training in the education physical qualities of pupils will ensure the equal rights regardless of sex to engage in sports with interest, which encourages further improvement of existing physical characteristics and affects the general health indicators.

Key words: gender features, basic school, physical qualities, physical culture, sport, education.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Демократизація й гуманізація суспільства зумовлюють необхідність пошуку шляхів посилення виховної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах з метою формування особистості, здатної до самостійного вирішення проблем професійної освіти, самовиховання й творчого саморозвитку, що знайшло відображення в законах України «Про освіту», «Національній доктрині розвитку освіти України», Концепції педагогічної освіти. Особливої уваги в цьому процесі вимагає виховання фізичних якостей учнів основної школи, яке сприяє формуванню здоров'я, підвищенню рівня фізичного розвитку та фізичної підготовки. Така тенденція вимагає спрямування виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів на підвищення в учнів основної школи інтересу до занять фізичною

культурою, до певних сфер фізкультурно-спортивної діяльності, розширення знань, рухових умінь та навичок у конкретному виді спорту, підвищення обсягу рухової активності як складової частини здорового способу життя. Процес виховання фізичних якостей учнів потребує системного підходу, однією зі складових якого є гендерний підхід, який передбачає самореалізацію учнів з урахування їх індивідуальних можливостей, їх успішну соціалізацію у суспільстві. Актуальність проблеми урахування гендерних особливостей у процесі виховання фізичних якостей учнів підтверджується завданнями, поставленими Генеральною асамблеєю ООН у резолюції 58/5 від 03.11.2003 р. «Спорт як засіб сприяння освіти, здоров'ю, розвитку і миру», де відзначено необхідність консолідації зусиль урядів країн світу, спортивних організацій з метою використання можливостей спорту для «розвитку соціальної та гендерної рівності» [13; 14].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про різні підходи розв'язання проблеми виховання фізичних якостей школярів: теоретико-методичні засади виховання фізичних якостей висвітлювали Б. Шиян, Ж. Холодов і В. Кузнецов, В. Платонов; розвитку різних фізичних якостей у школярів присвячено праці І. Козетова, Г. Петренко, С. Присяжнюк, О. Тимошенко; підвищення мотивації до занять фізичною культурою досліджували Б. Ведмеденко, Л. Іванченко, В. Лисяк. З'ясуванню різних соціальних та культурних чинників, які зумовлюють формування інтересів у дітей та підлітків до занять фізичною культурою, присвячені роботи І. Омеляненко, Н. Сінькевич, Г. Безверхньої, А. Москальової, О. Бабешка. Гендерні особливості фізичного виховання підлітків розкрито у роботах О. Фашук, О. Марченко, Т. Круцевич та ін.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у з'ясуванні впливу гендерних особливостей учнів основної школи на процес виховання у них фізичних якостей під час занять фізичною культурою та спортом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховання людини завжди відбувається в нерозривній єдності з активною руховою діяльністю, яка здійснюється за рахунок функціонування фізичних якостей. За допомогою рухової діяльності проходить включення школярів у процес соціалізації, а в ній, як відомо, відбиваються людські взаємини, формується особистість, її свідомість, фізична культура, здоров'я, відбуваються психічні процеси, через які виховуються й удосконалюються фізичні якості підлітків.

Найбільш цілеспрямовано фізичні якості розвиваються в процесі фізичного виховання в школі. Фізичне виховання спрямовано на оптимізацію фізичного розвитку людини, а також на вдосконалення фізичних якостей у єдності з вихованням духовних та моральних якостей, підготовкою кожного

члена суспільства до плідної діяльності в різних сферах. Процес виховання та вдосконалення фізичних якостей учнів основної школи потребує врахування гендерних особливостей хлопців та дівчат.

Спочатку почнемо з аналізу особливостей фізичного та психічного розвитку дітей підліткового віку. Для цього віку характерною особливістю процесів зростання дитячого організму є його нерівномірність. Нерівномірність зростання – особливість, вироблена еволюцією, наприклад, бурхливе зростання тіла в довжину на першому році життя пов'язане з накопиченням маси тіла, а уповільнення в наступні роки зумовлене проявами активних процесів диференціювання органів, тканин, клітин. Як зазначає В. Ареф'єв [1, с. 132], дівчата й хлопчики в середньому з 11 до 13 років додають у зрості від 8 до 10 см, а в масі тіла – 4,5 – 9 кг. Прискорення росту та поява ознак статевої зрілості в дівчаток починається на 1–2 роки раніше, ніж у хлопчиків. Ця обставина істотно впливає на різницю в розмірах тіла, а також у функціональних можливостях хлопчиків і дівчаток. Відзначаємо, що для дівчаток характерним є відносно довгий тулуб, короткі ноги, масивний тазовий пояс, що погіршує їхні досягнення в бігу, стрибках та інших вправах порівняно з хлопчиками. Менший розвиток м'язової системи в дівчаток, особливо плечового пояса, позначається на можливостях виконувати вправи в метанні, підтягуванні, упорах, лазінні. Проте їм краще вдаються вправи, пов'язані з додержанням ритму, пластики, точності рухів. У зв'язку з цим рухова діяльність підлітків з виховання фізичних якостей має бути диференційована не лише відповідно до статі, а й з урахуванням їхнього біологічного віку.

Доведено, що поряд з типовими для кожного вікового періоду закономірностями вікового дозрівання існують ще й індивідуальні особливості розвитку. Вони можуть варіюватися залежно від генетичних чинників, стану здоров'я, соціально-економічних та екологічних умов середовища. Залежно від конкретних умов середовища процес розвитку може бути прискореним чи уповільненим, а його вікові періоди наставати раніше чи пізніше й мати різну тривалість. Прискорений розвиток характеризує таке соціальне явище, як акселерація. Акселерація впливає певним чином на процес виховання підлітків, який пов'язаний з прискоренням фізичного розвитку, збільшенням темпів біологічних та психічних процесів, антропометричних показників тощо. Зазначаємо, що разом з акселератами трапляються підлітки з повільними темпами фізичного розвитку – ретарданти. Збільшення діапазону відмінностей в природному розвитку підлітків вимагають використовувати індивідуальний, особистісно-орієнтований та гендерний підходи до виховання фізичних якостей.

Визначено, що дітей підліткового віку відрізняє велика нервова збудливість, бурхливі прояви почуттів, часта зміна настрою. Особливо чутливі вони до несприятливих рішень, дій. Хлопчики-підлітки часто переоцінюють свої рухові можливості. Вони намагаються розібратися в усьому самі, зробити все своїми силами. У дівчаток, навпаки, спостерігається невіра у свої сили [6, с. 107 – 108].

Підлітковий вік – також один з найсприятливіших періодів розвитку рухових можливостей учнів. Дослідженнями В. Романенка доведено [12, с. 245 – 266], що в підлітковому віці складається фізіологічний базис для збільшення сили, а саме: підвищується швидкість скорочення м'язів, здібність до статичних напружень та ін. Динаміка розвитку сили в хлопчиків характеризується прискореними темпами на етапі від 14 до 15 років. У дівчаток цей показник має більш плавний характер і до 15 років завершується.

Зміни гнучкості в середньому шкільному віці пов'язуються з найбільш високими темпами природного збільшення гнучкості хребта й збігаються в хлопчиків з віком 13 – 14 років, а дівчаток – 14 – 15. Більшість фізичних якостей людини в процесі особистого розвитку змінюються нерівномірно. У деякі роки та чи та якість має дуже високі темпи приросту. Ці періоди є сензитивними стосовно розвитку фізичних якостей. У таблиці 1 наводимо показники розвитку різних фізичних якостей школярів у відповідності до сензитивних періодів, запропонованих І. Глазиріним [2].

Таблиця 1

**Сензитивні періоди розвитку рухових якостей людини
(за І. Глазиріним)**

Фізичні якості	Стать	Вік (років)											
		6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Сила	Хлопці	-	-	-	-	+	+	-	-	+	+	+	+
	Дівчата	-	-	+	+	-	-	+	+	+	+	-	-
Швидкість	Хлопці	-	-	-	+	+	-	+	-	-	+	+	-
	Дівчата	-	-	-	+	+	-	-	-	+	-	-	+
Витривалість	Хлопці	-	-	-	+	+	-	-	+	+	-	+	+
	Дівчата	-	-	-	+	+	-	+	+	-	-	-	-
Спритність	Хлопці	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-
	Дівчата	-	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Гнучкість	Хлопці	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-
	Дівчата	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-

(+) – сприятливий період для розвитку фізичних здібностей

(-) – не сприятливий період для розвитку фізичних здібностей

З наведеної таблиці виходить, що в підлітковому віці (10 – 14 років) у дівчат і в хлопців необхідно розвивати всі фізичні якості (сила,

швидкість, витривалість, спритність, гнучкість) відповідно до природного процесу їхнього розвитку, але при цьому виховний акцент робити саме на ті фізичні якості, які відіграють важливу результативну роль у процесі засвоєння обраного виду спорту або професійної діяльності в аспекті професійно-прикладної фізичної підготовки.

Проаналізуємо особливості виховання фізичних якостей учнів основної школи. Багато науковців у галузі фізичного виховання і спорту (Т. Круцевич, В. Платонов, Г. Холодов, Б. Шиян та ін.) визначають, що основну роль у прояві фізичної якості сила відіграють м'язи та їхня здатність до максимальної напруги. Підвищення навантаження на різні групи м'язів за рахунок фізичних вправ з обтяженнями надає можливості підвищити показники сили. Як відомо, сила – це інтегральна якість цілісного організму, а не тільки м'язової системи [10, с. 9 – 11]. Сила м'язів знаходиться в залежності від їхньої будови, хімічних реакцій, які в них проходять, від харчування. Показники сили змінюються під впливом чинників зовнішнього середовища, емоційного стану. Вік, стать, професія, спосіб життя також стають чинниками впливу на прояв сили.

Загалом віковий розвиток різних груп м'язів відбувається нерівномірно й індивідуально: кожна з них проходить свій специфічний шлях, хоча для всіх груп м'язів властиве постійне збільшення з віком абсолютного показника сили [3, с. 32].

Не менш важливою, ніж власна сила, є динамічна сила й такий її різновид, як вибухова або здатність виявити велику силу в мінімальний час. Вона розвивається поступово, але нерівномірно й залежить від віку і статі. Так, висота стрибка вгору з місця в дівчат безперервно збільшується до 14 років, потім результати дещо стабілізуються, а в подальшому – навіть погіршуються. У хлопців середньорічні показники вибухової сили з роками поліпшуються, досягаючи максимуму в 15 – 17 років.

С. Присяжнюк підкреслює, що для школярів великого значення набувають власне силові здібності, прояв яких проходить в умовах статичної напруги м'язів, що надає можливості підтримувати положення тіла в просторі, а також зберігати задану позу в процесі впливу на людину зовнішніх сил. У віковому аспекті розвиток власне силових здібностей притаманний хлопчикам від 9 до 12 років та від 14 до 17. У дівчаток – від 10 до 12 та від 16 до 17 років [11, с. 14].

Швидкісні якості людини визначаються природними задатками. Основними передумовами високого прояву швидкості є структура м'язів, внутрішньом'язова та міжм'язова координація [8, с. 45]. Прогресивний природний розвиток швидкості спостерігається у дівчат до 14 – 15 років та у юнаків до 15 – 16 років.

Зазначаємо, що показником фізичного здоров'я, високого рівня працездатності в школярів є показники розвитку витривалості, що надає

можливості в процесі рухової діяльності долати втому протягом значного відрізка часу. Виховання витривалості у першу чергу пов'язане з підвищенням дихальних, кисневих (аеробних) та безкисневих (анаеробних) можливостей організму (В. Воронкіна, Н. Озолін, Ю. Примаков та ін.). Дослідженнями М. Зубаль [7, с. 37 – 43] та В. Дугіної [4, с. 71 – 73] доведено, що загальна витривалість у хлопців розвивається інтенсивно. Високі темпи приросту загальної витривалості спостерігаються від 8 – 9 до 10 років та від 11 до 12 та від 14 до 15. У віці від 15 до 16 років темпи розвитку загальної витривалості в хлопців різко знижуються, а в інші періоди спостерігаються середні темпи її приросту.

У дівчат високі темпи приросту загальної витривалості спостерігаються лише від 10 до 13 років, потім вона протягом двох років зростає повільно, а віком від 15 до 17 років загальна витривалість зростає в середньому темпі (за Б. Шияном).

У хлопців витривалість м'язів передпліччя й тулуба до статичних зусиль збільшується до 17 років. Витривалість м'язів до статичних умов можна визначити через зміну часу, протягом якого учні різного віку зберігають основні гімнастичні положення – вис і упор. З віком цей показник збільшується, проте в дівчат до 17 років витривалість значно нижча, ніж у хлопців.

Гнучкість залежить від форми та площі поверхні суглобів (природжена властивість), рухливості кісткових сполучень, довжини та еластичності м'язів, зв'язок, сухожилів, від центрально-нервових чинників, які зумовлюють тонус м'язів та координацію їхньої діяльності (І. Глазирін, Л. Матвєєв, А. Новиков, Б. Шиян, та ін.).

У процесі індивідуального розвитку, як зазначає В. Романенко [12, с. 236], рухомість у суглобах змінюється. Так, у хлопчиків 7 – 10 та 14 – 15 років спостерігається інтенсивний ріст гнучкості. Затримання цих темпів проходить в 11 – 13 та 16 – 17 років. У дівчаток з 7 до 10 років приросту гнучкості не визначено, але найбільше ця якість розвивається з 11 до 14 років. Із завершенням статевого дозрівання спостерігається зниження рухомості в суглобах. У цей період гнучкість хребта в юнаків та дівчат відповідає рівню 9 – 11 років. З віком гнучкість зменшується.

Гендерні особливості зумовлюють також зацікавленість учнів фізичними вправами. Зокрема, хлопці і дівчата мають різне ставлення до уроків фізичної культури. Дівчата частіше бажають сформувати гарну фігуру, розвинути гнучкість, удосконалити свою поставу, ходу тощо. Хлопці переважно бажають розвинути силу, витривалість, швидкість, спритність.

В дослідженні О. Фащук зазначено, що дівчата віддають перевагу індивідуальним формам рухової активності, а хлопці – командним спортивним іграм. Інтерес хлопців до певних видів рухової активності відзначається більшою стабільністю ніж у дівчат. Встановлено, що хлопці

на уроках фізичної культури мають більше можливості займатися видами спорту за уподобаннями, ніж дівчата. Одним з вирішальних факторів, що впливає на вибір рухової активності поза межами школи та на уроках фізичної культури, є фактор розподілу видів спорту на „чоловічі”, „жіночі” та „спільні”. Виявлено, що зміна уявлень про вид спорту як про „чоловічий” чи „жіночий” впливає на вибір підлітками його як в урочний, так і в позаурочний час [14, с. 16 – 17].

Також, окрім позитивної мотивації до занять, слід розглянути й причини незацікавленості учнів основної школи фізичною культурою. У дослідженні О. Марченко зазначається, що серед причин небажання підлітків займатися спортом хлопці частіше вказують на відсутність секцій з улюбленого виду спорту, а дівчата посилаються на брак вільного часу [9]. Отримані О. Марченко дані співпадають із закордонними дослідженнями та відображають загальносвітові тенденції (З. Дроздовські [5]).

Висновки. Отже, в процесі виховання фізичних якостей учнів основної школи під час урахування вікових особливостей фізичного та психічного розвитку дітей підліткового віку необхідно враховувати й гендерні особливості, зокрема, при формуванні мотивації та інтересу учнів основної школи до занять фізичною культурою, яка стимулює фізичний розвиток й фізичну підготовку хлопців та дівчат. Урахування гендерних особливостей у процесі виховання фізичних якостей учнів основної школи забезпечує можливості рівного права хлопців та дівчат займатися видами спорту за уподобаннями, що стимулює подальше вдосконалення наявних фізичних якостей та впливає на загальні показники здоров'я.

Література

1. Ареф'єв В. Г. Основи теорії та методики фізичного виховання / В. Г. Ареф'єв. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 327 с.
2. Глазирін І. Д. Основи диференційованого фізичного виховання / І. Д. Глазирін. – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2003. – 352 с.
3. Гужаловский А. А. Развитие двигательных качеств у школьников / А. А. Гужаловский. – Минск : Нар. асвета, 1978. – 88 с.
4. Дроздовски З. Спортивная активность женщин Польши / З. Дроздовски // Теория и практика физической культуры. – 1999. № 6. – с.8-11.
5. Дугина В. В. Различные организационные формы учебно-тренировочных занятий с детьми 10 – 11 лет и их влияние на воспитание физических качеств в типовой общеобразовательной городской школе: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дугина Валентина Васильевна. – Пенза, 2004. – 131 с.
6. Зубаль М. В. Розвиток і вдосконалення фізичних якостей хлопців 7 – 17 років різних соматотипів : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Зубаль Майя Вікторівна. – Т., 2008. – 281 с.
7. Лихачев Б. Т. Простые истины воспитания / Б. Т. Лихачев. – М. : Педагогика, 1983. – 192 с.
8. Мак-Комас Алан Дж. Скелетные мышцы (строение и функции) : учеб. пособие / Мак-Комас Алан Дж. – Киев : Олимп. лит., 2001. – 408 с.

9. Марченко О. Ю. Гендерні відмінності ставлення школярів до фізкультурно-спортивної діяльності / О. Ю. Марченко / Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – №10. – 2013. – С. 47 – 51.
10. Менхин Ю. В. Физическая подготовка в гимнастике / Ю. В. Менхин. – М. : Физкультура и спорт, 1989. – 223 с.
11. Присяжнюк С. І. Розвиток фізичних якостей учнів початкових класів загальноосвітньої школи (на прикладі сили і витривалості) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / С. І. Присяжнюк. – Л., 2001. – 22 с.
12. Романенко В. А. Двигательные способности человека / В. А. Романенко. – Донецк : Новый мир : УКЦентр, 1999. – 336 с.
13. Спорт как средство содействия воспитанию, здоровью, развитию и миру: Резолюция ООН 58/5 от 03.11.2003 г. [без передачи в главные комитеты (A/58/L.2 и Add.1)]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/453/23/PDF/N0345323.pdf?OpenElement>
14. Фащук О. В. Гендерні особливості фізичного виховання підлітків: автореф. дис. ...канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 – «фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Фащук О. В. – Івано-Франківськ, 2011. – 20 с.

Лимарєва Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

УДК 372.853

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ В ІНТЕГРОВАНОМУ КУРСІ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»

У статті висвітлено основні проблеми викладання курсу «Природознавство» у 5 класі та шляхи їх подолання. На основі аналізу змісту програми показано дидактичне значення курсу у цілісному розвитку особистості школяра. Акцентовано увагу на діяльності вчителя зі створення методично виправданого навчального середовища. Курс вчить тісному спілкуванню з природою та мотивує її вивчення на основі спостереження та отримання максимально вичерпної інформації. Синтез навчальних дисциплін курсу розкриває єдність процесу пізнання світу та науки. Змістом передбачена невідривність від математики та неперевантаженість нею одночасно. На основі діяльнісного підходу підтримується зацікавленість та активність особистості. Успішність в вивченні курсу у значній мірі залежить від усвідомлення вчителем важливості вивчення курсу як такого, що забезпечує наступність навчання при переході від початкової до основної школи.

Ключові слова: *навчання, зацікавленість, мотивація, учень, природа, фізичні знання, активність, пізнавальна діяльність.*

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Збірник наукових праць

(Випуск LXXIII)

Відповідальний за випуск:

Швидкий С.М. – кандидат історичних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи ДДПУ

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Макет і верстка – *Черкашина Л.А.*

Адреса редакції:

Кафедра педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
вул. генерала Батюка, 19,
м. Слов'янськ, Донецької області, Україна, 84116.
Тел.: + 380509898962 (в робочі дні та години).
E-mail: kaf.phsdspu@gmail.com.

Підписано до друку 22.10.2015 р. Формат 60x84 1/16.

Ум.др.арк. 20,7. Друк лазерний. Зам. № 770. Накл. 300 прим.

Надруковано в ТОВ «Цифрова типографія»

Адреса: м. Донецьк, вул. Челюскінців, 291а, тел.: (062) 388-07-31, 388-07-30